

**Зеленко Катерина Іванівна
(1916 – 1941),
Герой Радянського Союзу,
капітан, єдина в світі жінка-льотчик,
що здійснила повітряний таран в небі над
с. Анастасівка Роменського р-ну, де й похована.**

Народилася Катерина Зеленко в 1916 р. в м. Курську. Була десятою дитиною у великій дружній сім'ї. З дитинства була веселою, сміливою і впертою. Свій перший політ-стрибок вчинила будучи ще дошкільницею. Їй було 7 років. Вона чула, що стрибають з парашутом, ось і вирішила стрибнути, але замість парашута була звичайна парасолька, стрибала з висоти 5-6 метрів. Стрибала з сараю в купу лушпиння від гречки. Можна було легко увійти до сараю і по сходам підійнятися на балку, але це було нецікаво для майбутнього льотчика. Катерина обрала досить важкий шлях: треба було підійнятися на дерево, що росте поряд з сараєм, розгойдатися на гілці, зачепитися ногами за жолоб даху, а потім, відштовхнувшись від гілки, опинитися на даху.

Стрибок був невдалим, парасолька вивернулася, і Катерина впала. Звичайно забилася, але не плакала. "А все одно я стрибатиму із справжнім парашутом", - сказала вона.

Успішно закінчивши школу, Катерина переїздить до м. Воронежа, де жила її старша сестра, вступає в авіаційний технікум. Звичайно, їй хотілося літати, але поки хоча б бути ближче до літаків. І ось в 1933р. мрія Катерини збулася, Воронізький аероклуб оголосив набір в школу пілотів, куди приймали і дівчат. Катя вставала о 5 годині ранку і йшла через нічне місто до льотного поля. Не боялася нікого і нічого. Вчитися доводилося багато, але це ж її мрія, і Катерина вчилася на відмінно.

В жовтні 1933 року комісія з Оренбурзького військового училища пілотів приїхала у Воронізький аероклуб для відбору кращих, щоб запросити в своє училище льотчиків. Про цей період життя Каті мало збереглося документів, але навіть короткі рядки рапорту командира Катерини Зеленко, говорять про те, що це була серйозна, цілеспрямована дівчина, що присвятила своє життя авіації. **Оренбурзьке училище Катерина закінчила на "відмінно" і була направлена в авіапункт до міста Харкова.**

Її прибуття в полк викликало багато розмов серед льотчиків. Багато хто дивувався з того, що жінка - льотчик, та ще військовий. Деякі говорили, що жінка зможе бути тільки цивільним льотчиком, возити пошту, та і то не кожна. Скептики твердили: "Вона бойовий літак не утримає в повітрі, вона злякається в бою". Але Катерина довела свою майстерність льотчика. Високу оцінку Каті дав інспектор авіачастини, оцінивши на "добре" і "відмінно" всі контрольні польоти.

В 1939 р. 135 ББАП тільки освоював нові літаки СУ-2 і Катерина Зеленко брала в цьому найактивнішу участь. Вона була випробувачем нових машин, сама швидко їх освоїла і багатьом льотчикам допомогла навчитися управляти новою машиною.

Катерина Зеленко була єдиною жінкою-льотчиком, що взяла участь у Фінській війні. В одному з боїв літак Каті був пошкоджений і вимагав великого ремонту. А завтра було 8 Березня 1940 року. Всю ніч трудилися військові техніки, але до ранку літак був готовий до вильоту. За участь в цій війні К.І.Зеленко була нагороджена орденом "Червоного прапора". Вручав орден М.І.Калінін. А коли фотографувалися, посадив Катю поряд з собою.

Вітчизняну війну К.І.Зеленко почала в званні **старшого лейтенанта**. На військові завдання літала з великим бажанням, вміло використовувала всі якості свого літака **СУ-2**, тактичні прийоми і кмітливість. В її обличчі молодь з льотного складу бачила приклад бойового льотчика.

Після перебазування на фронт їй стали доручати виконання самостійних завдань ланкою, як командир ланки. Одне з таких завдань вона виконала чудово.

Це було в липні 1941 року. Полк базувався на аеродромах Даменки і Кам'янки. Йшли бої за залізничний вузол Жлобії - Рогачів. Полк отримав завдання бомбити голову ворожої колони, яка вийшла з Бобруйська до Рогачева. Удар був завданий точно по головних бронемашинах і танках дуже вдало на дорозі серед боліт. Затори, що в результаті утворилася, дали змогу виграти дорогоцінний час для наших військ, які проводили важкі бої. Вже увечері прийшла з штабу радіограма, в якій оголошувалася подяка за вдалий виліт всьому льотному складу під командуванням К.Зеленко.

З липня по вересень 1941р. К.Зеленко вчинила 40 бойових вильотів, брала участь в 11 повітряних боях. 12-ий бій був останнім. Це відбулося **12 вересня 1941 року** в районі Лебідки - Тростянець. Положення наших військ було важким. Ворожа авіація переслідувала радянські військові частини, що відходили. Потрібно було перешкодити фашистам. Заступник командира полку капітан О.І.Пушкін зібрав особовий склад і повідомив обстановку, поставивши задачу: "Знайти ворожу механізовану колону, яка рухається у напрямі Ромни - Конотоп і розбомбити її". Один екіпаж був призначений - це капітан Лебедев, другим екіпажем, добровільно попросивши виліт, піднялися в небо К.Зеленко і Павлико.

Пролетівши близько 30 кілометрів, вони побачили колони радянських військ, потоки біженців, через декілька хвилин показала ворожа колона. Виконавши завдання, літаки набрали висоту і тут побачили «мессерів».

- Йдіть! Я прикриватиму, - повідомила Зеленко по радіо Лебедеву, - дані розвідки потрібно доставити в штаб фронту. Капітан відвів свою машину і на "бриючому польоті" сховався за лісом. А Катерина Зеленко вступила в бій з ворогом. **Сім "мессерів"** на одну радянську машину. Тут штурман Павлико доповів, що патрони всі витрачені, а він поранений. Зеленко наказала йому

стрибати, в цей час кулеметна черга знову прошила Су-2, Катерина відчула біль в правому плечі. Вона зрозуміла, що відійти їй не вдасться, але здаватися без бою не хотіла. Насилу вирівнявши машину, Катерина направила свій літак на "мессер" і врзалася в нього.

Жителі села Анастасівка, над яким відбувся бій, Мусій Маркович Хоменко і Анастасія Марченко спостерігали з хвилюванням за поєдинком радянського літака. Вони ж поховали останки Каті в садибі Хоменко, а комсомольський квиток зберегли. Анастасія Марченко після війни передала його в райком комсомолу, довгий час він зберігався в Оренбурзькому училищі, де Катерина вчилася, а зараз він знаходиться в Музеї Великої Вітчизняної війни поряд з комсомольським квитком Миколи Гастелло.

Через 30 років в селі Анастасівка був поставлений пам'ятник на могилі Катерини Зеленко на засоби жителів і школярів.

Довго про подвиг Катерини Зеленко ніхто не знав. Тільки завдяки зусиллю слідопитів міст Суми і Ромни стали відомі подробиці бою. За свій останній бій Катерина Зеленко була нагороджена орденом Леніна. Пам'ять про відважного льотчика збереглася. Її ім'ям названі вулиці в містах Курську і Воронежі. До Азовського пароплавства приписаний сухогруз "К.Зеленко", а радянський астроном Смірнова відкрила нову зірку, яку назвала на честь К.Зеленко "Катюша", кожні 17 місяців вона зближується з нашою планетою.

Пам'ятник К. Зеленко в м. Курськ.

Провідний бібліограф МЦБС Валентина Салогуб.